

**Základní kurs
o františkánském
misionářském
charismatu**

**Rozhodnutí
pro Krista
a
celý svět**

Učební list 11

Impressum

Copyright a vydavatel originálu:

Internationales Leitungsteam des CCFMC
Druhé přepracované vydání podle návrhů
Mezinárodního kongresu CCFMC v Assisi 1994

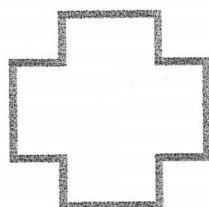
Překlad:

P. Juvenál A. Valíček OFMCap.

Redakce a vydavatelství českého překladu:

alverna,
Praha

Obsah

Rozhodnutí pro Krista a pro celý svět

Z pramenů

Poslání do celého světa

A. Úvod

E. Praktické využití

B. Přehled

F. Odkazy

C. Informace

Náboženská přesvědčení ve 13.století

- 1.1. Mimo církev není spása
- 1.2. Násilné obracení (konverze)
- 1.3. Sklony k obecné teokracii

2. Univerzální zaměření a šíře u Františka z Assisi vycházející z jeho rozhodnutí pro Krista

- 2.1. Univerzální základní zaměření u sv. Františka
- 2.2. Výlučné přilnutí k Ježíši Kristu - důvod univerzálního zaměření
- 2.3. Obrácení ke středu, k němuž má všechno směřovat
- 2.4. Mosty k modernímu chápání

D. Cvičení

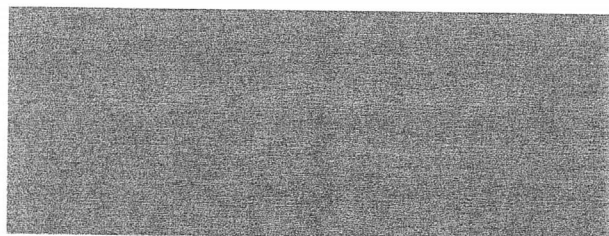
Poslání do celého světa

Sám František se divil, když také jiní muži i ženy si volili způsob života, který on z božského vnuknutí objevil. Prvním z nich byl Bernard z Quintavalle, potom Petr Katani a prostý bratr Jilji. Potom přicházejí další, až jich bylo dvanáct bratrů.

Právě tolik kmenů tvořilo národ izraelský a Ježíš chtěl mít také tolik apoštolů, aby nesli celému světu život a spásu. Když si to František uvědomil, pomyslel si: my jsme též povoláni pro celý svět; pojďme proto do duchovního centra světa, do Říma, kde bydlí papež; odtud můžeme proudit do celého zemského okrsku a přinášet tam všude pokoj a Boží život...

...A to též učinili: papež je přijal a poslal jako svědky evangelia do celého světa.

(3 dr.)

Úvod

A

Univerzální šíře

Ve svém listu všem věrným křesťanům František píše:

„Protože jsem služebníkem všech, mám povinnost sloužit všem slovy svého Pána, plnými vůně...“ (2 Lvl 0).

V listu vládčům lidu píše *„všem starostům a radním, soudcům a vládčům na celém světě, i všem ostatním, k nimž se tento list dostane...“* (Lvl 1). Psal též všem kustodům Menších bratří a celému řádu. Ve Chválách stvoření (= Písni bratra slunce) (srov. UL 12), se obrací k celému světu, ke všemu stvoření! Jak chápeme my tento Františkův univerzální pohled, který jeho spisy tak zřetelně vyjadřují?

Přehled

B

Františka nemůžeme pochopit bez pochopení jeho doby

František přebírá také existující myšlenkové modely a způsoby jednání. Částečně však je úplně svobodně překračuje a tak dospívá k názorům a postojům, které se hodně liší od jednání jeho současníků.

Proto musíme nejdříve ukázat dobově podmíněné názory, které budou pozadím pro lepší pochopení nejenom sv. Františka, nýbrž také určitých výrazových forem, kterým dnes buď vůbec nerozumíme nebo je chápeme nepřesně. Všichni asi znají větu: „Mimo církev není spásy“, nebo jinou - „compelle intrare“, jejichž důsledkem bylo násilné obrácení na křesťanskou víru.

Třetí věta: „Analogie mezi nebeskou a pozemskou hierarchií; pozemský řád jako obraz nebe“, je také škodlivá, protože má za důsledek sklony ke všeobecné teokracii, jedinému politickému uspořádání, v jehož čele je papež.

Druhý krok se zabývá aspekty, které můžeme vyčíst přímo ze spisů svatého Františka. Mohou se shrnout jako rozhodnutí pro Ježíše Krista a pro univerzální postoj a šíři. Tento postoj se v řeči projevuje různými výrazy, ale také v některých zásadních rozhodnutích, které můžeme běžně zjišťovat. Františkovo výlučné přilnutí k Ježíši Kristu, které se projevuje vztahem ke kříži, k eucharistii, k církvi, prožívá František jako základ svého univerzálního postoje. Z toho plyne, že misie (poslání) je v podstatě obrácení ke středu, do něhož všechno směřuje. Jinak nemůžeme světcovým eucharistickým listům rozumět.

Nakonec musíme vytvořit spojovací linie k našemu dnešnímu chápání.

Informace

C

Náboženská přesvědčení ve 13.století

1

Ve 13. století docílila některá náboženská přesvědčení všeobecné oblíbenosti a měla nepopíratelný vliv. Jelikož tyto ideje patří k pozadí života sv. Františka, musíme se na ně podívat zblízka, máme-li pochopit, jak se k nim stavěl František.

Mimo církev není spásy („extra ecclesiam nulla salus“)

1.1

IV.Lateránský koncil r.1215 slavnostně vyhlásil: „*Je pouze jedna univerzální církev věřících. Mimo tuto církev se žádný člověk nemůže zachránit. V ní je Ježíš Kristus zároveň knězem i obětí. Jeho Tělo a Krev je svátostí oltáře, skutečně přítomné pod způsoby chleba a vína, potom, co Boží mocí byla podstata chleba proměněna na Tělo a víno na Krev. Takto my přijímáme z jeho vlastního to, co on přijal z našeho, a tím se uskutečňuje tajemná jednota*“ (Denzinger 430).

Je třeba zdůraznit, že tyto věty se vlastně netýkají vzájemného vztahu mezi náboženstvími. Výrok „mimo církev není spásy“ je spíše vyznání víry, které staví církev

proti Katarům a Valdenským, kteří se nabízejí jako křesťanská alternativa církve a proto též vytvářejí samostatnou alternativu (kněze, svátosti). Absolutní nárok, vyjádřený touto větou, máme proto chápat nejdříve „vnitropoliticky“ - pro pokřtěné křesťany - a bez dalšího je nesmíme vztahovat „zahraničně-politicky“, na jiná náboženství.

Pro Františka je nemyslitelné žít mimo církve a bez jejích svátostí. Nikde se však pohrdlivě nebo polemicky neobrací proti Valdenským a Katarům. Vždy znovu zdůrazňuje univerzalitu a svátostnost. Spása člověka pro něj souvisí zásadně s „...*novými znameními nebe a země, která jsou velká a vznešená u Pána, a přece mnoho lidí, ba i řeholníků, je nepovažuje za tak významná*“ (Lk).

Podle Františka z Assisi závisí osud světa na Eucharistii, ale též na křtu a na svátosti smíření.

Pozdější vývoj způsobil, že věroučná věta 4. Lateránského koncilu se bohužel používala také pro ostatní náboženství. Ta podle ní neměla žádnou pozitivní hodnotu a teprve na 2. Vatikánském koncilu byla na základě všeobecné Boží spásné vůle uznána za cestu k spáse (srov. UL 15).

Násilné konverze - („compelle intrare“)

1.2

Zkušenosti, které církev získala při obracení Slovanů na víru a při setkání s islámem vedla postupně k novému chování. Místo trpělivého čekání a pokojného hlásání sáhla církev k násilí. Tak vznikla myšlenka spravedlivé, ba svaté války: Účel svěť prostředky. Špatným pochopením bible (srov. Lk 14, 15-24) chtěla lidi donutit, aby přijali „pravou“ víru. Zdůvodňování tohoto způsobu myšlení nacházíme už u Augustina.

Nejvýznamnější zastávce tohoto názoru a zároveň postava, která ovlivnila celou církev je Bernard z Clairvaux (+1153). Vedla se jedna křížová výprava za druhou nejen proti islámu, nýbrž také proti „kacířským“ hnutím v tehdejší Evropě.

František a do značné míry také svatý Dominik se od tohoto obecně přijímaného názoru a tehdejší praxe odklonili. Setkávají se s „nevěřícími“ a s „jinověrci“ důsledně bez násilí. (viz UL 16 a UL 23.)

Tendence k univerzální teokracii

1.3

S papežem Inocencem III. (+1216) dochází v církvi k vrcholnému rozvinutí politické moci. Tato moc pak potřebovala ideologické a teologické zdůvodnění. Mezi františkány přispěl k tomuto zdůvodnění také sv. Bonaventura (+1274). Tak jako je pouze jeden Bůh

a stvořitel celého světa, tak podle jeho názoru existuje ve viditelné oblasti jen jeden zástupce, který rozhoduje o celém světě, papež. Čteme-li spisy sv. Františka a uvědomíme si toto pozadí, zjišťujeme, že sice obsahují mnohé, co je možné chápat v tomto duchu, mezi jiným neustále se vracející zdůrazňování zvláštní úlohy papeže, nekritické přijímání faktické podoby papežství, List vládcům lidu... Ovšem světcovy spisy je možné číst také bez těchto teokratických tendencí.

Je však nesprávné vyvozovat dnes z této dějinné skutečnosti zvláštní poslušnost, překračující poslušnost platnou pro všechny řeholníky, nebo dokonce zvláštní ochotu vždy vyhovět výnosům církevního ústředí nebo biskupů. Vůči biskupům, kteří byli v té době téměř nezávislí (srov. PŘ 9) museli Menší bratři vyhledávat pomoc nejvyšší autority. Teprve papežské schválení a uznání a množství papežských průvodních listů od r.1216 zabránilo zákazu řádu ze strany biskupů a dokonce pronásledování řádu.

Univerzální zaměření a šíře u Františka z Assisi, vycházející z jeho rozhodnutí pro Krista

2

Univerzální základní zaměření u sv.Františka

2.1

Nápadným znakem spisů Františka z Assisi je univerzální základní zaměření.
Pozorujeme to na mnoha jazykových prvcích:

- Až podivuhodně často používá František slova, která pozitivně nebo negativně zahrnují „všechny“ nebo „každého“: vřezahrnující, zcela, vždy, ať kdokoli, kdekoli, sám, nikdo... V důsledku toho můžeme „*hovořit o univerzalizmu, který je pro Františka typický*“ (L. Lehmann).
- „Slovo „všechno“ používá František velice často: je to charakteristické pro vášnivou povahu, ale též pro široké srdce, pro mystiku objímající celý svět“ (Th. Desbonnets – D. Vorreux).

- Ve Františkových spisech také nacházíme vypočítávání a řazení výrazů; jmenuje jednotlivé skupiny, stavy, světce, lidi, zvířata (např. NR 23, ChvB, GK). Jeho univerzalizmus není žádný abstraktní pojem a nebrání pohledu na jednotlivce. Chce oslovit všechny i každého jednotlivce. V listu všem věrným křesťanům píše: „Protože jsem sluhou všech, jsem zavázán sloužit všem.“ Lituje, že „pro nemoc nemůže každého osobně vyhledat“ (2. Lvvl).
- František často používá biblický pojem „nebe i země“, a tak zahrnuje všechno v jednom (srov. Přh 7, Off I 4). Používá také pojmy řecké filosofie přírody, která ve čtyřech prvcích vidí všechno (srov. ChvSt). Jindy mu stačí spokojit se s tím formálně a ve čtyřech slokách (čtyři prvky, čtyři světové strany) chápat celý svět, který se modlí (srov. Přh).
- Nakonec upozorníme na to, jak František stále znovu obrací svůj pohled na „celý svět“ (srov. ZFr 2; NR 23; Lvvl 0; Lvl; Lk).

Výlučné přilnutí k Ježíši Kristu jako důvod univerzálního zaměření

2.2

Univerzální zaměření sv. Františka není pouhý abstraktní teologický pojem, nýbrž vyrůstá bezprostředně z rozhodnutí víry pro Ježíše Krista. Dokonce musíme říci: výlučné přilnutí k tomu Jedinému je zároveň věřícím pohledem na „všechno“. Mohl všechno vidět očima víry.

Zcela jasně to vyjadřuje střelná modlitba „Můj Bůh a všechno“ (= Deus meus et omnia). Existuje pouze jediné pro co se vyplatí žít: Bůh. Toto jediné však obsahuje všechno – celý svět, všechny tvory, každou jednotlivost. Musíme upozornit na to, že obvyklé překlady si něčeho nevšímají. „Omnia“ (= všechno) nemá přivlastňovací zájmeno jako slovo „Deus“ = Bůh. Proto nemůžeme překládat: „Můj Bůh a mé všechno“. „Omnia“ je nadto množné číslo: všechny věci, všichni tvorové, všechno, co existuje, jedná se o celý svět (srov. UL 10).

Kristologické zdůvodnění univerzálního zaměření se ve světcových spisech objevuje v různé podobě:

- **Rozhodnutí pro kříž** (srov. ZFr 1nn) : „Spása celého světa je ukotvena na jednom bodě v dějinách, na Ježíšově smrti na kříži. Podle Tomáše z Celana je to rozhodující pohnutka i pro misionářské chování sv. Františka. František *se rozhodl, že nebude žít pro sebe, nýbrž pro toho, který za všechny zemřel* (1. Cel 35; srov. 2 Kor 5,14nn).

Když se Bůh vydává za spásu světa, pak i Ježíšův učedník musí vsadit všechno na jednu kartu a život svůj vydat v nebezpečí: Rozjímavý a mystický pohled na Ukřižovaného předkládá našemu zraku celý svět.

Kdo jde za Ježíšem, musí se rozhodnout volit totéž, co On a podílet se na jeho poslání. František vzal tuto volbu doslova: Jeho rozhodnutí pro „chudého a pokorného Krista“ ho vedlo k tomu, že pro sebe a pro své následovníky zvolit „být menší“. To má dalekosáhlé důsledky pro ty, kdo se rozhodnou jít cestou Páně jako jeho učedníci: zvěstovat radostnou zvěst chudým „až na konec světa“ tím, že s Kristem zemřou a vstanou z mrtvých. Dnes, v celosvětovém kontextu to pro Kristovy učedníky znamená, že se staví vždy po bok chudým a utlačovaným, jak to ve své době dělal Ježíš, a napomáhají procesu osvobození chudých (srov. Lk 4,18).

- **Rozhodnutí pro Eucharistii** (srov. Nap 1, ZFr 3): František uvažuje asi takto: My lidé nemůžeme Boha poznat. Bydlí „v nepřístupném světě“ (1 Tim 6,16). Po žádném mostě nemůže člověk sám k Bohu dospět. Bůh však ze své strany staví most přes propast: Ježíše Krista. Jinou cestu František nevidí.

Jak se však k němu dostávají lidé, kteří nejsou Ježíšovými současníky, ale žijí mnohem později? Mají k němu přístup prostřednictvím Slova a svátostí, především eucharistií: „Vždyť na tomto světě máme a vidíme tělesně z Nejvyššího jen jeho Tělo a Krev, jimiž jsme byli stvořeni a vykoupeni“ (LD). Takový výchozí bod nám dává pochopit, proč se František na své poslání dívá z hlediska eucharistie.

Téměř ve všech svých listech nejrůznějším skupinám lidí poukazuje na univerzální spásný význam eucharistie a požaduje radikální obrat k „novým znamením nebe a země“ (Lk; srov. listy Kláry; LG; Lvl; GK).

- **Rozhodnutí pro církev**: Také pro toto rozhodnutí nacházíme tytéž důvody, protože Slovo a svátost vyžadují určitou rámcovou podmínku, kterou s tím musíme přijmout. Touto rámcovou podmínkou je církev se svými závaznými tradicemi a institucemi. Duchovní skutečnost Eucharistie váže František především na instituční danosti, na kněžské svěcení, na Římskou církev, kterou jedinou považuje za pověřenou dávat určitým osobám zmocnění pro vykonávání Eucharistie. Mimo tento rámec se podle Františka žádná Eucharistie neuskutečňuje (srov. ZFr 3). Františkovu univerzalitu nesmíme proto chápat jenom „horizontálně“, tj. uvnitř světa. Mnohem spíše ji musíme zakotvit „vertikálně“, tj. nábožensky. Nesmí už existovat úzkoprsá zbožnost, ale také žádná čistě světská imanentní univerzalita, protože všechno má vztah k Bohu (srov. UL 1, C 2.2).

Obrácení ke středu, k němuž má všechno směřovat 2.3

Pohled na Ježíše Krista dává Františkovi svobodu k univerzalitě a proto se cítí povolán zdůrazňovat také opačný směr: Vesmír se musí dát na cestu ke koncentrujícímu středu, k Ježíši Kristu, k eucharistii, k církvi (srov. 2,2). Prostředkem, který k jeho dosažení František používá samozřejmě není násilí, nýbrž kázání pokání, výzva uznat Boha jako stvořitele, vykupitele a zachránce, obrátit se k tomu, který jediný je spása a život. Proto píše tolik listů všem věřícím, všem vládcům světa, všem duchovním a všem kustodům. Pro kázání pokání máme jednu předlohu (srov. NŘ 21) a jeden příklad (ChvSt). Má vzniknout jediné, celosvětové, společenství, spojené navzájem vědomě

Boží chválou: „Proto naléhavě rádím vám, svým pánům, abyste odložili všechny starosti a neklidnou činnost a s láskou přijímali nejsvětější Tělo a nejsvětější Krev našeho Pána Ježíše Krista, když se slaví jeho svatá památka. A vzdávejte Pánu mezi lidem sobě svěřeným tu velkou čest, že bude každý večer heroldem nebo nějakým znamením ohlašováno, že všechen lid má vzdávat chválu a dík Bohu, všemohoucímu Pánu“ (Lvl). Je významné, že se tato výzva neobrací pouze ke křesťanským národům, ale má v úmyslu volat „k celému světu“ (Lvl). Na tomto pozadí je také třeba chápat jeho cestu do Egypta a jeho kapitolu o „Saracénech a jiných nevěřících“ (NŘ 16; srov. UL 7).

Mosty k modernímu chápání

2.4

Tato františkánská představa působí bezpochyby tím, že v sobě spojuje rozhodnost a otevřenost. A přece z toho z toho zůstává mnohé, co dnešní člověk nemůže plně provést. Následující myšlenky proto mají postavit mosty k jejich lepšímu pochopení: Spojením rozhodnutí pro Ježíše Krista a univerzálním zaměřením nechtěl František vyhlášovat nic ohledně jiných náboženství. Žádali bychom po něm příliš, kdybychom od něj čekali objektivní teologické souvislosti a hodnocení. V tom jsme dnes už dospěli dál, přinejmenším od 2. vatikánského koncilu (srov. *Nostra aetate*; *Evangelii nuntiandi* čl. 80; *Redemptor hominis* čl. 11 a 13; *Redemptoris missio* čl. 28nn a 55nn; *Mattli* 1978, čl. 27). Jiná náboženství mají svou hodnotu a jsou pozitivními cestami Boha s lidmi. O tom budeme ještě uvažovat hlouběji v jiné lekci (srov. UL 15).

František zcela jistě ještě neuvažoval o objektivní hodnotě jiných náboženství. Kdo však věnuje tak jako František veškerou lásku a pozornost Ježíši Kristu, ten jistě zakusí právě toto přilnutí k Jedinému jako osvobození vzhledem ke všemu. V tomto smyslu zapůsobil na Františka islámský svět a v Egyptě se prohloubil jeho pocit Boží transcendence.

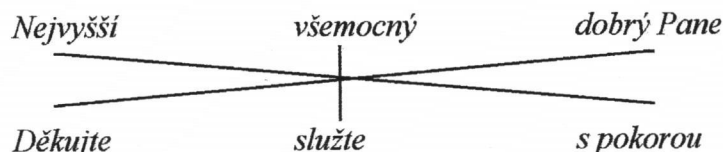
V této souvislosti může být poučný jeden pokyn sv. Františka. „Když se ho jeden bratr tázal, proč sbírá také spisy pohanů a takové, v nichž jméno Páně jistě není, řekl: „Můj synu, vždyť v nich jsou písmena, z nichž se může přeslavné jméno Pána našeho Boha složit. A to dobré, co je v jejich spisech, nepatří ani pohanům, ani jiným lidem, nýbrž jen Bohu, kterému náleží každé dobro“ (1. Cel 82). Tento text je významný v dvojitě smyslu.

- Všechno, i to co není vysloveně křesťanské, ba i nekřesťanský svět, směřuje ke Kristu; nebo řečeno jinak: i to, co je vysloveně nekřesťanské, může přispívat k hláskování pochopení Ježíše Krista.

- Na dobro nemá nikdo monopol. Ani církev nemá tento monopol (srov. LG 8), ten patří jenom Bohu. A Bůh může to, co mu patří, svobodně rozdávat.

Při pohledu na obsah *Chval stvoření* (*Píseň bratra slunce*) nemáme nikde dojem, že jde o vysloveně křesťanský text. Mohl by právě tak vycházet z indiánského, afrického nebo východního myšlenkového bohatství. Teprve formální struktura nám zjevuje, že jde o text křesťanský:

- Stále znovu se objevují tři přídavná jména. Ten, kdo zná středověké stylové formy, ví, že trojité schéma se používalo často, aby se poukázalo na stopy Boží Trojice, a to právě ve stvoření. Zanícený mystik Nejsvětější Trojice, Bonaventura, použil toto schéma ve většině svých teologických prací. Proto můžeme předpokládat, že také František chtěl říci: Stvoření je ve svém nejhlubším nitru poznamenáno tajemstvím Trojjediného Boha. Křesťan pozorující stvoření, se nemůže spokojit s nějakou všeobecnou zbožností, nýbrž všude objevuje Boha, který se mu zjevil jako Trojjediný.
- Originál Chvalozpěvu stvoření má 33 řádek. Toto číslo rovněž náleží ke stylizačním zásadám středověkého myšlení. Např. blahoslavená Luitgarda z Wittichen (*1348), německá františkánka ze Schwarzwald, nechtěla přijmout do kláštera do kláštera víc než 33 sester; 33 dní pro ni tvořilo modlitební jednotu atd. Lze se domnívat, že počet řádek není ve chválách stvoření náhodný, nýbrž je to jasný poukaz na 33 let Ježíšova života a tím na svět jím poznamenaný.
- První a poslední řádka chval stvoření vytváří zcela zvláštní vztah. Když totiž k sobě přiřadíme jednotlivá slova, zjistíme, že tu vznikají dvojice slov, která jinak u Františka patří k sobě:

Tyto dvojice slov vytvářejí v originále hvězdicovitý Kristův monogram. Pravděpodobně to je rovněž záměrné. Poukazuje to na skutečnost, že celé stvoření je neseno Kristem a že o dějinách světa pozitivně rozhodl Kříž a Vzkříšení. Vypadá to tak, jako by František vpisoval to, co je specificky křesťanské, do hlubin celého světa a vyhlášoval Krista za „nitro světa“. Boží vtělení je viditelný výraz Boží blízkosti, jeho přítomnosti ve světě. Františkův univerzální pohled je zakotven v této základní víře; Bůh v Kristu je jeho středem, k němuž všechno směřuje. Tento střed umožňuje obracet se ke všemu stvořenému jako k bratru a setře. Specificky křesťanské je to, co dává formu a určení, a méně to, co je obsahem dogmat.

Církevní a františkánské prameny

Bible	1 Tim 6,16
Církevní dokumenty	Nae; EN 80; RH 11; RM 28nn; 55nn; FD úvod
Františkánské prameny	2 Lvvl 2nn; LD; Lk; Lvl; PŘ 9; 2 An; 4 An; ZKl 4; 1. Cel 35; 82; 3 dr 46nn; Kv 8
Mezifrantiškánské dokumenty	
OFM - OFMCap - OFMConv	Mattli 1978, 27
OSC (Klarisky)	
OSF (TOR)	
OFS (SFR)	

Poznámka: Údaje o pramenech mohou účastníci kurzu rozšířit

Cvičení

D

1. cvičení:

Vyjádřete svůj názor na to, co říká Roger Bacon (+1290) o násilném obracení na víru:

„Všichni by se chtěli rádi stát křesťany, kdyby je církev propustila na svobodu a nechala je v pokoji se podílet na užívání statků. Křesťanská knížata, která pracují na jejich obracení, hlavně však bratři z německého domu, je však chtějí uvrhnout do otroctví. Vědí to bratři kazatelé i minorité v celém Německu i v Polsku. Jdou do boje proti nevěřícím a ti se brání násilí, ne však proto, že mají lepší víru.... Násilí může mít úspěch jen náhodou, jak to můžeme vidět z této strany moře i z té druhé. Moudrost naopak je vedena vnitřním zákonem a vede ke kýženému cíli“ (Roger Bacon)

Úloha a otázka:

1. Kryje se názor Rogera Bacona s názorem sv. Františka ?
2. V čem jsou rozdíly ?

2. cvičení:

Následující vyprávění, zvané „O dokonalé radosti“, patří k nejznámějším textům sv. Františka a později bylo v „Kvítkách“ (kap. 8) rozšířeno:

Jednoho dne blažený František, když dlel u Panny Marie Andělské, zavolal bratra Lva a řekl mu: „Bratře Lve, piš.“ Ten odpověděl: „Ano, jsem připraven.“ „Napiš“, řekl, „co je pravá radost.“

„Přijde posel a řekne, že všichni pařížští Mistři vstoupili do řádu; napiš, že to není pravá radost. A také že vstoupili do řádu všichni zaalpští preláti, arcibiskupové a biskupové a nejen to, dokonce i francouzský král a anglický král; napiš, že to není pravá radost. A když tě ještě dostihne zpráva, že moji bratři šli mezi nevěřící a všechny je obrátili na víru, anebo že já jsem dostal od Boha takovou milost, že uzdravuji nemocné a dělám mnoho zázraků; nuže, já ti říkám, ani v tom není pravá radost.“

„Ale co je tedy pravá radost?“

„Hleď, vracím se z Perugia o půlnoci, dorazím sem, je deštivá zima a tak drsná, že se na lemu hábitu dělají ledové rampouchy, které mi neustále vrážejí do nohou, takže mi krvácejí jako z ran. A já v tom blátě, zimě a ledu dojdou k fortně, dlouho klepám a volám, až přijde bratr a ptá se: „Kdo jsi?“ Já odpovím. „Bratr František.“ A on řekne: „Jdi pryč, v tuhle hodinu se nepřichází, nepustím tě.“ A když prosím dál, on odpoví: „Jdi pryč, ty jsi nějaký prostáček a nevzdělanec, jaký sem nikdy nesmí přijít; my jsme tu přece nějací a tebe nepotřebujeme.“ A já pořád stojím před fortnou a říkám: „Pro lásku Boží, pusťte mě dovnitř jen na tuto noc.“ A on odpoví: „To neudělám. Jdi ke křížovníkům a pros tam.“

Nuže: budu-li trpělivý a nerozčilím se - říkám ti, že v tom je pravá radost a v tom je pravá ctnost a spása duše.“

Tento text můžeme číst z pohledu: „Misie jako vnější úspěch“ nebo „Misie jako rozhodnutí pro Ježíše Krista“.

Otázky:

1. Jak hledí František na vnější úspěch při misijní práci ?
2. Na čem Františkovi nejvíc záleží ?

3. cvičení:

Přečtete oba následující texty z papežských listů:

- **Počáteční slova z okružního listu „Fidei donum“ papež Pia XII., 1957**

„Je naší povinností neustále děkovat jejich božskému původci za nesrovnatelné bohatství, které Bůh nám darem víry vkládá do srdcí. Víra nás totiž uvádí do tajemství božského života, dává nám naději na nebeskou blaženost; již v tomto životě dává pevnou jednotu životu křesťanského společenství podle apoštolových slov: „Jeden Pán, jedna víra, jeden křest“ (Ef 4,5). Milostí tohoto božského daru probouzí se v našem srdci výpověď: „Jak se odplatím Hospodinu za všechno, co mi učinil?“ (Ž 116). Co může člověk Pánu za tento božský dar nabídnout kromě věrnosti a poslušnosti, než že světlo pravdy, které Kristus přinesl, dále rozšiřuje mezi lidmi? Misionářský duch, oživovaný ohněm křesťanské lásky, je do určité míry první odpovědí lidské vděčnosti vůči Bohu; když předává ostatním lidem dar víry, vzdává tím Bohu svůj dík. Když nyní v duchu pohlédneme na nepřehledný zástup našich Synů, zejména v zemích už dávno křesťanských, kteří užívají dobrodiní své víry, vidíme na druhé straně mnohem větší zástup těch, kdo nečekají na poselství spásy. Proto bychom vás, ctihodní bratři, chtěli co nejdůrazněji napomenout, abyste svou horlivostí podporovali svatou věc rozšiřování Boží církve na celém světě. Kéž se tímto našim napomenutím zvýší misijní duch kněží, a skrze ně se u probouzí všech věřících.“

- **Z apoštolského listu Evangelii nuntiandi papeže Pavla VI., 1975**

„S horlivostí světců“

Čl. 80: „Naše víra čerpá v tomto ohledu z horlivosti velkých kazatelů a hlasatelů evangelia, kteří zasvětili apoštolátu celý svůj život. Zvláště upozorňujeme na ty z nich, které jsme v tomto Milostivém létu prohlásili za blahoslavené či svaté. Dokázali překonat mnoho překážek, na něž evangelizace naráží.“

Takové překážky existují i dnes. Uvedeme z nich jen některé, např. nedostatek horlivosti, který je tím horší, poněvadž jeho zdrojem je naše vlastní nitro; projevuje se celkovou únavou, zklamáním, z pohodlností, nezájmem a především nedostatkem radosti a naděje. Vyzýváme proto všechny, kdo mají jakýmkoli způsobem a na jakékoli úrovni hlásat evangelium, aby oživovali svou duchovní horlivost.

Taková horlivost od nás vyžaduje především, abychom se uměli vyhnout záminkám, jež by nás mohly odvádět od evangelizační činnosti. Nejzákladnější jsou ty, které se snaží nalézt oporu v tom či onom učení minulého koncilu.

Příliš často slyšíme v různých formách, že prosazovat nějakou pravdu, i když je to pravda evangelia, nebo prosazovat určitou cestu, třebaže je to cesta ke spáse, je prý porušování náboženské svobody. Ostatně, dodávají, proč by se mělo hlásat evangelium, jestliže jsme již všichni spaseni pouhou čistotou srdce? Jestliže svět a dějiny jsou plné „zárodků Božího slova“, není to jen iluze, jestliže chceme proniknout evangelium tam, kde již sám Bůh rozesel svá semena?

Kdokoliv si prostuduje důkladněji tyto otázky v koncilních dokumentech, na které se zastánci podobných názorů příliš povrchně odvolávají, shledá tam docela jiný pohled na skutečnost.

Jistě by bylo chybné vnucovat něco svědomí našich bratří. Ukázat a hlásat jim však evangelní pravdu a spásu v Ježíši Kristu s plnou jasností a s absolutním respektováním toho, k jakému rozhodnutí je tato pravda přivede, varovat se přitom jakéhokoli „donucování nebo nečestného či nevhodného přemlouvání“, takové hlásání evangelia nejenže není porušováním náboženské svobody, nýbrž se jím vzdává pocta této svobodě, protože se nabízí svobodná volba cesty a sami nevěřící ji shledávají šlechetnou a vznešenou. Je snad tedy zločinem proti něčí svobodě hlásat v radosti zvěst, která nám byla sdělena z Božího milosrdenství? Proč jen lež a omyl, snižování lidské důstojnosti a pornografie by měly mít právo, aby je lidem předkládala a často bohužel přímo vnucovala rozkladná propaganda hromadných sdělovacích prostředků, kterou zákony trpí, dobří lidé se jí bojí a špatní ji zneužívají? Tento ohleduplný způsob hlásání Krista a jeho království je právem, ale spíše dokonce povinností toho, kdo hlásá evangelium. A stejně tak i jeho bratři mají právo slyšet od něho zvěst o radostném poselství. Bůh může spasit, koho chce, a často k tomu používá podivuhodné cesty, které zná jen on sám. Ostatně jeho Syn sestoupil na zem právě proto, aby nám svým slovem a životem zjevil řádnou cestu, vedoucí ke spáse. A nám přikázal, abychom toto zjevení i ostatním se stejnou právoplatností. Jistě neuškodí, jestliže si každý křesťan a hlasatel evangelia v modlitbě hlouběji promyslí tuto skutečnost: díky Božímu milosrdenství se mohou lidé spasit i jinými cestami, když jsme jim my sami nehlásali evangelium. Ale budeme se moci spasit my sami, jestliže z nedbalosti, ze strachu, ze studu - svatý Pavel tomu říkal „styďet se za evangelium“, či proto, že jsme se nechali svést falešnými názory, zanedbáme jeho šíření? To by znamenal zpronevěřit se Božímu hlasu, který k nám zaznívá ústy těch, kdo slouží evangeliu. Bůh chce, abychom dali vzklíčit zasetému semenu, a záleží na nás, zda vyrostе ve strom a vydá plody.

Zachovejme si tedy duchovní horlivost a spolu s ní i sladkou, útěchyplnou radost ze šíření evangelia, a to i tehdy, musíme-li zalévat v slzách. Tato horlivost ať je nám vnitřní pohnutkou a zápal, který nám nikdo a nic nevyrvе, stejně jako byla Janu Křtiteli, Petru a Pavlovi, ostatním apoštolům, i celé řadě mimořádných hlasatelů evangelia v církevních dějinách. Ať se stane radostnou skutečností našeho života, zasvěceného evangelizaci. Kéž by současný svět mohl slyšet radostnou zvěst, po níž ve své úzkosti i naději touží, nikoliv od hlasatelů smutných, malomyslných netrpělivých a úzkostlivých, ale od hlasatelů evangelia, jejichž život kypí horlivostí. Od těch, kteří jako první zakusili Kristovu radost a jsou ochotni nasadit i život pro hlásání Božího království a pro zakořenění a růst církve v srdci světa.“

Úlohy a otázky:

1. Porovnejte oba texty.
2. Jak se změnil od r. 1957 do dneška postoj chápání misionářské práce (Viz též „Redemptor hominis“ a „Redemptoris missio“, UL 1; 4. cvičení)

4. cvičení:

Čtete následující texty:

1. „To je ta dokonalost, kterou si tě připojí sám Král ve věčném stánku, kde slavně sedí na hvězdném trůnu, žes pohrdla vznešeností pozemského království a málo hodnými nabídkami sňatku s císařem, aby ses stala milovnicí svaté chudoby; v duchu veliké pokory a vroucí lásky přilnula jsi ke šlépějím Toho, s nímž jsi byla uznána hodnou zasmub.

A protože vím, že oplýváš ctnostmi, nechci tě obtěžovat mnoha slovy a ušetřím si je, ač doufám, že nepokládáš za zbytečné to, z čeho ti může vzejít nějaká útěcha. Ale protože jen jedno je zapotřebí: o to jediné tě snažně prosím a vybízím pro lásku Toho, jemuž ses zasvětila v svatou a libeznou obět', abys byla pamětlivá svého předsevzetí jako druhá Ráchel a nezapomínala na své počátky: Co už držíš, drž pevně! Co konáš, konej vytrvale a nikdy nepouštěj, ale klidně, radostně a hbitě jdi po cestě k velké blaženosti v tichém následování. Pospíchej, ale dej pozor, aby se na tvé nohy nezachytilo něco z pozemského prachu. Nevěř a nesouhlas s ničím, co by tě chtělo od tohoto předsevzetí odvrátit nebo ti na závodní dráze kladlo překážky. Běž o závod k dokonalosti, k níž tě povolal Duch Páně, abys splnila své sliby Nejvyššímu a stále kráčela po cestě Božích příkázání, a v tom se řiď radami našeho důstojného Otce, bratra Eliáše, generálního ministra, především těchto rad následuj a měj je za cennější nad jiná dobra! Kdyby ti někdo říkal nebo namlouval něco jiného, co by odporovalo tvé dokonalosti a povolání Božimu, i kdybys mu byla povinná úctou, nenásleduj jeho rad, ale objímej chudického Krista jako chudá panna.

Rozjímej, jak se stal opovrženým kvůli tobě a i v tom ho následuj, že pro něho budeš na tomto světě opovržená. Hleď na svého Ženicha, krásnějšího nade všechny lidské syny, který se pro tvou spásu stal nejpotupnějším mezi lidmi, pohrdaným, dítkami byl rozbit a v úzkostech kříže umíral. Vznešená královno, pozoruj ho, rozjímej, rozohni se, abys ho celou duší následovala! Budeš-li s ním trpět, budeš s ním i kralovat, budeš-li s ním prožívat bolest, budeš se s ním i radovat. Budeš-li s ním umírat na kříži, zaujmeš s ním v nebi místo ve světle svatých, a tvé jméno bude zapsáno v knize života a bude slavné mezi lidmi na věky. Za pomíjející věci tohoto světa dostaneš statky věčné, budeš mít podíl na slávě nebeského království na věky a budeš žít bez konce“ (2. An).

2. „Přístup a viz v tomto zrcadle nejprve chudobu toho, jenž leží v jeslích zavinitý v plénky (srov. Lk 2,7). Podivuhodná pokoro! Úžasu hodná chudoba! Král andělů a Pán nebe i země leží v jeslích! Ve středu zrcadla viz aspoň pokoru a blahoslavenou chudobu, nesčíslné práce a námahy, jež vytrpěl, aby vykoupil lidstvo. Na konci zrcadla pak s úžasem pohleď na nevýslovnou lásku, s níž se rozhodl trpět na dřevě kříže a zemřít

nejpotupnější smrti. Toto zrcadlo, zavěšené na dřevě kříže, napomínalo kolemjdoucí:
„Vy všichni, kteří jdete cestou, pozorujte a vizte, je-li bolest jako bolest moje!“
Odpovězme mu, když na nás volá a lká, jedním hlasem a jedním duchem: „Budu si tě
ustavičně připomínat, můj duch bude chřádnout ve mně!“ Kéž tedy, královno nebeského
Krále, vzplaneš tímto žářem lásky!“ (4 An).

Otázky:

1. Jakým způsobem bylo rozhodnutí pro „chudého a pokorného Krista“ u Kláry
zapracováno do záměrů a cílů vašeho společenství?
2. Jak se snaha být menší konkrétně projevuje ve vašem společenství?

Použití

E

1. použití:

Přečtěte si ještě jednou text ve cvičení č. 2 „O dokonalé radosti.“

Odpovězte ve skupině na následující otázky:

Otázky:

1. Jak se chováte, když zažijete osobní neúspěch nebo jste napadán ze svého okolí?
2. Uměli byste podobnou aktualizaci napsat formou příběhu ? Pokuste se!

2. použití:

M. M. Thomas cituje ve své knize o „Uznávaném Kristu indické renesance“ tyto slavné
věty Mahátmy Gándího:

„Ježíšovo poselství, jak je chápu, obsahuje jeho kázání na hoře. Duch kázání na hoře u
mne soutěží za téměř stejných podmínek o vládu v mém srdci s Bhagavadhítou. Pro toto
kázání jsem si Ježíše zamiloval.“ Nejen Ježíšovo kázání ale jeho praxe nenásilí a
konečně jeho smrt: „Nemohu si činit nárok, že jsem co do vyznání křesťan, přece však
příklad Ježíšova utrpení působí účinně v mechanismu mé zásadní víry v nenásilí, která
vede všechny mé světské a časné akce. Ježíš by byl býval žil a zemřel nadarmo, kdyby
nás neučil řídit se v celém našem životě věčným zákonem lásky.“

Otázka:

Co cítíte, když čtete tento text a porovnáváte ho s úvodem dokumentu IV. Lateránského
koncilu. „Extra Ecclesiam nulla salus ?“

3. použití:

Pozorujte vaši společenskou a církevní situaci.

Otázka:

Jak můžete žít v této situaci Františkova univerzální vize ?

4. použití:

Úloha:

V dokumentech a spisech vašeho vlastního společenství (kongregace, řádu) hledejte místa, ve kterých se odráží Františkova univerzální vize.

Literatura

F

Bader, D. (vyd.)

Universalität als Auftrag des Glaubens (München 1982).

Bacon, R.,

Moralis philosophia: A. Rotzetter, Kreuzzugskritik und Ablehnung der Feudalordnung in der Gefolgschaft des hl. Franz.

Bombach, B. von,

Das Leben der hl. Luitgard von Wittichen (1291-1348) (Stein am Rhein 1976).

Bsteh, A. (vyd.)

- Universales Christentum angesichts einer pluralen Welt (Mödling 1976).
- Zur Frage der Universalität der Erlösung (Wien 1966).

Clarke, P. B. (vyd.)

Atlas der Weltreligionen (Gütersloh 1993).

Denzinger-Schönmetzer,

Enchiridion Symbolorum (Freiburg 1967).

Desbonnets, T. / Vorreux, D.,

Saint François d'Assise: documents écrits et premières biographies (Paris 1968) 1524.

Kasper, W. (vyd.)

Absolutheit des Christentums: Quaest. disp. 79 (Freiburg 1977).

Klinger, E. (vyd.)

Christentum innerhalb und außerhalb der Kirche: Quaest. disp. 73 (Freiburg 1976).

Lehmann, L.,

Tiefe und Weite. Der universale Grundzug in den Gebeten des Franziskus von Assisi (Werl 1984), bes. 34-39: „Das Christusmonogramm als Grundmuster des Sonnengesangs“.

Lohfink, G.,

Universalismus und Exklusivität des Heils im NT: W. Kasper (vyd.), Absolutheit des Christentums: Quaest. disp. 79 (Freiburg 1977) 63-82.

Papež Pius XII.,

„Fidei Donum“: Papežův okružní list o misiích od Lva XIII. do Jana XXIII.

Ratzinger, J.,

- Der Einfluß des Bettelordenstretes auf die Entwicklung der Lehre vom päpstlichen Universalprimat. Unter besonderer Berücksichtigung des hl. Bonaventura: Theologie in Geschichte und Gegenwart (München 1957) 697-724.
- Die Geschichtstheologie des hl. Bonaventura (München 1959).

Rotzetter, A.,

- Der Sonnengesang des hl. Franz als missionarisches Lied von aktueller Bedeutung: A. Camps/W. Hundold (vyd.), Erschaffe mir ein neues Volk (Mettingen 1982) 44-61.
- Kreuzzugskritik und Ablehnung der Feudalordnung in der Gefolgschaft des hl. Franz: Wissenschaft und Weisheit 35 (1972) 121-137.
- Universale Sendung und Claustrium. Eine weltzugewandte Spiritualität im Kloster: A. Rotzetter (vyd.), Geist und Welt: Seminar Spiritualität 3 (Zürich 1981) 211-217.

Samartha, St.,

Hindus vor dem universalen Christus (Stuttgart 1970.)

Scheele, P.-W.,

Der universale Geltungsanspruch des Christentums: A. Paus (vyd.), Jesus Christus und die Religionen (Graz 1980) 191-231.

Thomas, M. M.,

The Acknowledged Christ of the Indian Renaissance (1970) 204nn.

Weil, S.,

Zeugnis für das Gute. Traktate, Briefe, Aufzeichnungen (Olten-Freiburg 1976) 181.

Wilpert, P. (vyd.),

Universalismus und Partikularismus im Mittelalter (Miscellanea Mediaevalia 5), Berlin 1968.

Porovnejte také celý sešit 5 „Wahre und falsche Universalität des Christentums“:

Concilium 16 (1980) 307-386.

Lidská důstojnost Lidská práva

„Bože zmýlil ses snad,
když jsi stvořil člověka
v takové rozmanitosti?

Nemohl's nás stvořit
trošku víc stejnými:
všechny stejné pleti,
nejlépe bílé,
všechny stejné řeči,
nejlépe české,
všechny stejného
náboženství,
nejlépe katolického,
všechny se stejnými
hodnotami,
nejlépe našimi?“

Taková rozmanitost je
bohata,
krásná, občerstvující,
podnětná, osvobozující,
oživující, doplňující, -
nebeská: je jako Bůh.

Co by to bylo za lidstvo,
kdyby každý
vypadal jako já,
myslel jako já,
jednal jako já,

kdyby každý
měl stejný obzor jako já,
stejně záliby jako já,
mé cítění,
mé reakce,
mou fantazii
nebo její nedostatek,

kdyby každý
zpíval mé písně
- a žádné jiné,
jedl mé pokrmy
- a žádné jiné,
miloval mé krajiny
- a žádné jiné,

kdyby každý
měl mou víru
- a ne více,
měl mou naději
- a ne více,
měl mou lásku
- a ne více

Co by to bylo za lidstvo!
Co by to bylo za lidi!
Jaké by to bylo
náboženství?
Jaká by to byla církev!
Ó, (ne)svatá prostoto!“

To by se nám
v naší prostotě tak hodilo !
Ale Bohu se to nehodí-
on je rozmanitý, zosobněná
rozmanitost,
která se odráží
v rozmanitosti
osob, národů, kultur,
v rozmanitosti stvořeného.

Taková rozmanitost
je základním právem,
základní důstojností člověka
-
protože je jako Bůh.

Rozmanité je bohaté,
krásné, občerstvující,
podněcuje, osvobozuje,
oživuje, doplňuje,
je nebeské: jako Bůh.

A proto:
Ponechej druhému
jeho odlišnost.
Je to jeho právo,
je to jeho důstojnost.
Odráží se v tom Bůh.

Nemíchej se do Božího díla,
tím že ty
budeš zužovat
rozmanitost jeho tvorů
na úzkou kolej
své prostoty!

„Bože,
zmýlil ses snad,
když jsi člověka
stvořil v rozmanitosti
nebo se mýlím já...?“